บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความจำเป็นรีบด่วนในการเร่งรัดพัฒนาประเทศ และมีความต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงยิ่งกว่ายุคสมัยใดๆที่ผ่านมา สถาบันอุดมศึกษานับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตกำลังคนระดับมันสมองเพื่อพัฒนาประเทศ และถือเป็นขั้นสูงสุดในระบบการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรม ก่อนที่จะให้บุคคลเหล่านั้นได้เข้าสู่วงการวิชาชีพเพื่อเป็นกำลังของประเทศชาติต่อไป

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับที่สาม (Tertiary Education) และถือว่าเป็นการศึกษาระดับสูงสุด (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2528) ทั้งนี้เพื่อเป็นการผลิตกำลังคนในสาขาวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องและสนองกับความต้องการของประเทศ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2525:1 อ้างถึงใน สมคะเน ค้ำจุน, 2529)ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีสถาบันระดับอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่เป็นของรัฐจำนวน 22 แห่ง และของเอกชนจำนวน 35 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสถาบันระดับอุดมศึกษาที่อยู่นอกสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยอีกเป็นจำนวนมาก เช่น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงกลาโหม เป็นต้น สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เหล่านี้โดยหลักสากลมีหน้าที่สี่ประการ คือ สอน วิจัย ถ่ายทอดวัฒนธรรม และให้บริการวิชาการแก่ชุมชน (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2539)

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยนั้น มุ่งเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) เน้นด้านการวิจัยค้นคว้า (Research) และพัฒนาความเป็นนักวิชาการ (Scholarship) โดยยึดเอาเนื้อหาสาระของศาสตร์สาขาต่างๆ เป็นโครงสร้างสำคัญของหลักสูตรและการสอน เพื่อให้ได้บัณฑิตที่ผลิตออกมาเป็นผู้ที่มีความรู้ดีและสามารถปฏิบัติงานได้ผลดี ดังนั้นการสอนจึงเป็นภาระกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้นโยบายหลักที่สำคัญดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.

2540-2544 ทางด้านการศึกษาคือเน้นการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาช่วยในการพัฒนาการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาข้อมูลระบบสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ทั้งนี้เพราะโลกปัจจุบันเป็นโลกยุคไร้พรมแดน โลกแห่งข้อมูลข่าวสาร การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ หลายประการ คือ (1) ความมุ่งหมาย (2) ปรัชญา (3) หลักสูตร (4) กระบวนการเรียนการสอน (5) การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ และ (6) การวัดและประเมินผลความก้าวหน้าของนิสิต นักศึกษา (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2520:12 อ้างถึงใน สุชาติ ใจสุภาพ, 2532) จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ 5 คือ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้นั้นเป็นปัจจัยที่ขึ้นอยู่กับตัวอาจารย์ผู้สอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้สอนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญในการเรียนการสอน อาจารย์จึงจะต้องผสมผสานปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการสอนที่ตั้งไว้ ถ้าอาจารย์ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ครบสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ก็ถือว่าเป็นการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งจะช่วยผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในสาขาวิชาต่างๆ อาจารย์ผู้สอนทุกคนย่อมต้องถือว่า การสอนเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง และเป็นเทคนิคที่อาจารย์แต่ละคนสามารถเรียนรู้ และฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นได้ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2518)

กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อหาหนทางหรือกลวิธีที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั้น สิ่งที่ผู้สอนควรคำนึงก็คือ การใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาต่างๆ เข้ามาช่วยในการเรียนการสอน

ปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม โดยได้เข้ามามีบท

บาทสำคัญต่อการศึกษาในด้านต่างๆ คือ เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการเรียนรู้ โดยเป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์โสตทัศน์ เครื่องจายประเภทต่างๆ ระบบคอมพิวเตอร์ ช่วยให้การค้นหาข้อมูลความรู้ทำได้ง่าย บทเรียนสำเร็จรูปช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปศึกษาที่บ้านได้โดยผ่านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาต่างๆ เช่น หนังสือ เทปเสียง เทปโทรทัศน์ หรือบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้เทคโนโลยียังเข้ามามีบทบาทกับการสื่อสารบุคคล เนื่องจากการสื่อสารข้อมูลโดยผ่านการสื่อสารโทรคมนาคมช่วยให้เกิดความรวดเร็ว และประหยัดเวลา เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานหลายด้าน เช่น การโทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์เมล การประชุมทางไกลผ่านจอภาพและเสียง (Video Teleconference)

เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เป็นกระบวนการ แนวความคิด วิธีการ และเครื่องมือที่มีบทบาท และความสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่การศึกษาทุกระดับ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตลอดชีวิตให้เป็นไปอย่างทั่งถึงและมีประสิทธิภาพ (ภาควิชาโสตทัศนศึกษา, 2537) เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดความเข้าใจในความหมายของบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ (กิดานันท์ มลิทอง, 2531) นอกจากนี้ เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษายังเป็นสิ่งเร้าความสนใจของผู้เรียน ช่วยทำให้เข้าใจบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว ช่วยทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยแก้ปัญหาในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาจึงได้มีการพัฒนางานทางด้านนี้อย่างจริงจัง โดยสนับสนุนให้มีการใช้เทคนิคทางนวัตกรรมทางการศึกษาและอุปกรณ์ช่วยสอนในการเรียนการสอน รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนเห็นถึงความสำคัญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เสรี เพิ่มชาติ, 2530)

การพัฒนาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาด้วยการนำเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามาใช้เป็นสิ่งจำเป็น ตราบใดที่การสอนโดยการบรรยายของอาจารย์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างความรู้อย่างสมบูรณ์แบบให้แก่นิสิตนักศึกษาได้ ดังนั้นเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาจึงมีคุณค่ามากมายดังที่กล่าวมาแล้ว สถาบันการศึกษาต่างๆ จึงนำเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษา และปรับปรุงการเรียนการสอนมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์จึงต้องมีความรู้ สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเป็นอย่างดี ในการจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่ง อาจารย์สามารถนำเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามาประกอบการสอน ซึ่งมีวิธีการใช้นั้นจะแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของเนื้อหา และขั้นตอนการสอนต่างๆ ทั้งนี้การสอนจะประสบผลสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมายได้มากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับการเลือกและการเตรียมการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาของอาจารย์เป็นสำคัญ

เนื่องจากเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเป็นสื่อกลางที่ผู้สอนใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน แต่อาจารย์หรือผู้สอนบางคน ไม่เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ไม่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาโดยไม่มีหลักการ หรือทฤษฎีที่ถูกต้อง ทำให้การใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ อาจารย์ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจได้ด้วยเทคนิค หรือวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเหตุให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนลดลง และการเรียนการสอนที่ขาดประสิทธิภาพนี้ เป็นปัญหาที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน (ธนู กุลชน, 2527 ; วารินทร์ รัศมีพรหม, 2531) อย่างไรก็ตามมีการศึกษาพบว่า ปัญหาของอาจารย์ที่พบมากประการหนึ่งก็คือการขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ได้แก่ ความรู้ด้านการเลือก การผลิตและการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (จารีรัตน์ ปรกแก้ว, 2528 อ้างถึงใน ธีรวุธ ขมใจ, 2535) อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีทักษะและไม่ได้รับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามาก่อน ขาดข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ขาดเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่เหมาะสมในบางสาขาวิชา (อิโมจิ (Imogie, Abraham Inanoya., 1980) รวมทั้ง

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความไม่พร้อมของห้องเรียน ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ต้องใช้ประกอบในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และขาดการสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณอย่างจริงจังจากผู้บริหาร นอกจากนี้ สุชาต ใจสุภาพ (2532) ยังพบว่ามีปัญหาด้านความยุ่งยากในการขอยืมใช้ ไม่มีเวลาจัดเตรียมเพราะมีภาระงานอื่นมาก และขาดผู้แนะนำช่วยเหลือจึงเป็นเหตุให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนเท่าที่ควร นิยมที่จะสอนโดยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว

วิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมคุณภาพของอาจารย์ในด้านการเรียนการสอนก็คือ การจัดการอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาซึ่งถือว่า เป็นการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของโลก ในด้านวัตถุ วิทยาการ และเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน การอบรมทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาให้แก่อาจารย์จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะหรือความชำนาญการ และทัศนคติ อันเหมาะสมจนสามารถก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติเพื่อยกระดับการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาหรือการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ประหยัด จิระวรพงศ์ (2528) กล่าวว่า จะเกี่ยวข้องกับการผลิต การใช้ การบำรุงรักษา ดังนั้นการฝึกอบรมด้านนี้ จึงมักเป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งนอกจากจะให้ความรู้ ความเข้าใจในเชิงทฤษฎีแล้วยังต้องมีการฝึกภาคปฏิบัติอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะในการผลิตได้อย่างแท้จริง

ปัจจุบันนี้การฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จะมีแนวโน้มเป็นการฝึกอบรมเทคโนโลยีชั้นสูง โดยเฉพาะการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม เช่น อินเตอร์เนต อิเล็กทรอนิคส์เมล บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การเรียนการสอนผ่านดาวเทียม เป็นต้น

เปรื่อง กุมุท (2520) และประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป.) อ้างถึงใน เชษฐา เทียมเพชร (2534) กล่าวถึง สาเหตุที่ต้องมีการฝึกอบรมทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม สำหรับบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้คือ

1. ระบบการศึกษา การจัดการศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับต่างๆ ขาดทั้งปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ การดำเนินการบางอย่างมีแต่สิ้นเปลือง ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แท้จริง และมีข้อบกพร่องมาก ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องอาศัยเทคโนโลยี และวิธีการใหม่ๆ เข้ามาช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษาเหล่านี้

2. การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในระบบใหญ่และระบบย่อย ซึ่งบางส่วนอาจเปลี่ยนแปลงไปช้า บางส่วนเปลี่ยนแปลงไปเร็ว เช่น การเปลี่ยนแปลงปรัชญาทางการศึกษา หลักสูตร วิธีการสอนต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าที่การงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้น ลักษณะเช่นนี้จะต้องฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาสมรรถภาพอยู่เสมอ ในด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา ก็จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาไปด้วย

3. ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ อิทธิพลของวิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ หลายอย่างถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา ซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนการสอน ทำให้ไม่สามารถใช้ความรู้และวิธีการเก่าๆ เหล่านั้นให้เป็นที่ยอมรับได้ หรือวิธีการแบบเดิม อาจทำให้ไม่สามารถทำให้เกิดความสะดวก ความรวดเร็ว รวมถึงความประหยัด ในการดำเนินการได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้และวิธีการเดิมกับเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือใช้วิธีการใหม่ที่ถูกค้นพบกับการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงต้องมีการฝึกอบรมด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีให้แก่อาจารย์ โดยจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษานั้นมีดังต่อไปนี้ (เปรื่อง กุมุท, 2520 และประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป.)

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่จำเป็นต่อการเลือก การผลิต การใช้ และการบำรุงรักษาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

2. เพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ และสื่อใหม่ๆ ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

3. เพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษ เกี่ยวกับงานหน้าที่ต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบภายในหน่วยงานของเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

4. เพื่อให้สามารถออกแบบ จัดระบบ และรู้จักหารูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการผลิตเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่เหมาะสมกับเนื้อหา

5. เพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในสถาบันการศึกษา

การพัฒนาคณาจารย์ด้านการสอนจะดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่ออาจารย์เห็นคุณค่า เห็นความจำเป็น และปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาด้วยตนเอง ดังนั้นในการจัดกิจกรรมเพื่อการการพัฒนาคณาจารย์ ควรจัดให้แก่ผู้ที่สนใจและเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมก่อน แล้วค่อยมุ่งไปยังที่อาจารย์ที่ไม่ค่อยสนใจ ด้วยการสนับสนุนเพื่อกระตุ้นให้อาจารย์เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาคณาจารย์จะไม่ได้ผล ถ้าทำด้วยการบังคับ อาจารย์จะรู้สึกต่อต้านทันทีที่ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคณาจารย์ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2524)

ในการฝึกอบรมบางครั้งจะพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนไม่ยอมรับการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะมีสาเหตุได้หลายประการ เช่น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีประสบการณ์การทำงานมานานแล้ว อาจมีความรู้สึกว่า ไม่มีใครสามารถมาสอนงานที่ตนทำอยู่ได้ หรือมิฉะนั้นก็เชื่อว่า ไม่มีใครรู้งานดีเท่ากับตน บางคนอาจไม่เชื่อวิทยากร ไม่ยอมรับวิทยากร บางคนเข้ามาฝึกอบรมเพื่อมาพักผ่อน อาจจะเบื่องานหรือสภาพแวดล้อมของงาน เป็นต้น (กุลธน ธนาพงศธร และ ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์ , 2531) กรณีที่ผู้เข้ารับการอบรมถูกส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมโดยตนเองไม่ต้องการ จะพบว่า มีเพียงน้อยคนที่ได้รับประโยชน์ในการฝึกอบรมครั้งนั้น (อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, เอกสารประกอบวิชา เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการฝึกอบรมโรเนียว) ซึ่งสอดคล้องกับ Brother and Zaccarelli (1988) และ Goldstein (1986) ที่ว่าการจัดฝึกอบรมต้องคำนึงว่า บุคลากรที่เข้ารับการฝึกอบรมจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากบุคลากรมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการฝึกอบรม หรือไม่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมแล้ว การฝึกอบรมจะไม่ช่วยปรับปรุงคุณภาพของบุคลากรได้อย่างเต็มที่ อาจกล่าวได้ว่า บุคลากรจะไม่ประสบผลสำเร็จในการฝึกอบรม

จะเห็นได้ว่าสาเหตุของปัญหาการเข้ารับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น คือ การไม่ยอมรับการฝึกอบรมนั่นเอง ทั้งนี้การฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา นับได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากวิทยาการด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาได้ก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงแล้ว วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นกระบวนการทำงานแบบใหม่ ทำให้ลักษณะของการฝึกอบรมเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาจึงแตกต่างจากการฝึกอบรมแขนงอื่นๆ ทั้งในด้านคุณลักษณะของเทคโนโลยีประเภทต่างๆ และวิธีการเฉพาะอย่าง จึงนับได้ว่าการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง หากอาจารย์ผู้สอนไม่ยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาแล้ว ก็นับได้ว่าเป็นการไม่ยอมรับนวัตกรรมนั่นเอง

การยอมรับนวัตกรรมของบุคคลนั้น เป็นกระบวนการทางจิตใจอย่างหนึ่ง บุคคลอาจตอบสนองต่อนวัตกรรมในระยะแรกซึ่งเป็นระดับจิต โดยบุคคลจะพัฒนาทัศนคติที่จะชอบหรือไม่ชอบ จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมนั้น จนท้ายที่สุดก็อาจจะพัฒนาไปจนถึงการตัดสินใจที่จะยอมรับ หรือปฏิเสธนวัตกรรมนั้นในขั้นปฏิบัติหรือในระดับพฤติกรรม

โรเจอร์ (Roger. 1983) ได้เสนอกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม (The Innovation Decision Process) โดยได้แบ่งระดับต่างๆ เกี่ยวกับการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมทั้งหมด 5 ขั้น คือ

1) ขั้นการรับรู้ (Knowledge Stage) เป็นขั้นแรกของกระบวนการตัดสินใจ บุคคลได้รู้จักนวัตกรรมและได้แสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมนั้นๆ

2) ขั้นการจูงใจ (Persuasion Stage) เป็นขั้นที่บุคคลจะเริ่มสร้างความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรม ซึ่งจะมีผลไปถึงการตัดสินใจที่จะยอมรับนวัตกรรมในระดับต่อไป

3) ขั้นการตัดสินใจ (Decision Stage) เป็นขั้นที่บุคคลจะประเมินความรู้ความคิดที่ได้รับมาแล้ว จะตัดสินใจว่าจะยอมรับนวัตกรรมนั้นหรือไม่

4) ขั้นการนำไปใช้ (Implementation Stage) เป็นขั้นที่บุคคลจะนำนวัตกรรมไปใช้ เขาต้องรู้ว่าเมื่อนำไปใช้จะประสบปัญหาอะไรและสามารถแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร

5) ขั้นการยืนยัน (Confirmation Stage) เป็นขั้นที่บุคคลจะต้องได้รับแรงเสริม แรงกระตุ้น เพื่อสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจของเขา เพื่อยืนยันการตัดสินใจ

การเข้ารับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาของอาจารย์นั้น นับว่าเป็นการอบรมนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่ทำให้อาจารย์ได้รับความรู้ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอน การที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยจะยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น

สถานภาพของอาจารย์ผู้สอน จากผลการวิจัยของเฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2520) พบว่าอาจารย์ที่ดีควรจะมีลักษณะของการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คือ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยวิธีการต่างๆ รู้จักนำแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ มาปรับปรุงการทำงาน และเพิ่มความสามารถในการสอนให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาตนเองของอาจารย์ดังกล่าวนี้ จะส่งให้อาจารย์เป็นผู้ที่มีความทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งยังช่วยให้อาจารย์ได้รับรู้และมองเห็นช่องทางของการใช้นวัตกรรมต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางเป็นอย่างดีด้วย โพเวลล์ (Powell.1982) อ้างถึงใน วีรยุทธ บูณยะไวโรจน์ (2527) ได้วิจัยอายุกับการยอมรับนวัตกรรม พบว่านักศึกษาที่มีอายุน้อยมีความเคลื่อนไหวในการใช้นวัตกรรมสูงมากกว่านักศึกษากลุ่มที่มีอายุมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ โรเจอร์ และคณะ (Rogers and others.1944) อ้างถึงใน วีรยุทธ บูณยะไวโรจน์ (2527) ที่ได้ทำการวิจัยการเผยแพร่ความคิดใหม่ทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย พบว่า อาจารย์ที่ทราบความคิดใหม่ทางการศึกษาในระยะเริ่มต้นมักเป็นอาจารย์ที่มีอายุน้อยกว่าคนอื่นๆ ในโรงเรียนเดียวกันได้มีการศึกษาเรื่องเพศกับการยอมรับนวัตกรรม เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมต่างกันหลายด้าน รุ่งฟ้า รักษ์วิเชียร (2526) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 7 และ 8 พบว่า ครูภาษาไทยที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศมีการยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05 ในเรื่องระดับการศึกษากับการยอมรับนวัตกรรม ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ เช่น ภารดี คิริบุรี (2525) พบว่าอาจารย์ที่มีวุฒิสูงกว่าเป็นบุคคลที่มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงการเจริญก้าวหน้าทางการศึกษามากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิต่ำกว่า โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการสอน

ต่างๆ แม้อาจารย์ที่มีวุฒิสูงๆ เหล่านั้นไม่ได้ศึกษามาโดยตรง แต่ก็รู้จักวิธีการเสาะแสวงหาและค้นคว้าวิทยาการใหม่ๆได้ดีและกว้างขวางกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิต่ำกว่า ส่วนระยะเวลาที่ทำการสอนกับการยอมรับ วีรวุฒิ พึ่งเจริญ (2538) พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานมานานมักจะมีระดับการยอมรับนวัตกรรมต่ำกว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย นอกจากนี้แล้วสถานภาพของอาจารย์อีกประการหนึ่ง ที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมของอาจารย์ คือ การฝึกอบรม เช่น งานวิจัยของอภิญญา ขอหะขัน (2537) พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลาม จะยอมรับนวัตกรรมได้มากขึ้นถ้าได้รับความรู้และประสบการณ์ในด้านนวัตกรรมนั้น และงานวิจัยของวีรยุทธ บูณยะไวโรจน์ (2537) สอดคล้องกับ นิตยาพร แสงพันธ์ (2527) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสกลนครพบว่า ประสบการณ์การสอนหรือการเคยเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรใหม่ มีการใช้นวัตกรรมทางการสอนแตกต่างกัน ในขณะที่ เดอมอส (Demos.1978) ได้ศึกษาการรับรู้ของอาจารย์ที่มีนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงพบว่า อาจารย์ที่เคยไปเยี่ยมโครงการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนอื่น จะมีเจตคติที่ดีต่อนวัตกรรมโดยโดยพยายามที่จะนำนวัตกรรมไปใช้ และแนะนำผู้อื่นอีกด้วย ในงานวิจัยของเพชรา เพชรแก้ว (2535) พบว่าอาจารย์คณิตศาสตร์ที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ การยอมรับนวัตกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

นอกจากนี้การยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษายังขึ้นอยู่กับสภาพสังคมของสถาบัน ดังที่ผู้วิจัยได้ตระหนักว่า การพัฒนาการสอนมิใช่เป็นเรื่องของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น บรรยากาศในสถาบัน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ ผู้บริหาร และนักศึกษา ตลอดจนนโยบายและแนวปฏิบัติในสถาบัน เมื่อสภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป เช่น มีการนำหลักสูตรใหม่และวิธีการสอนใหม่ๆ มาใช้ มีการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหาร การพิจารณาความดีความชอบโดยเน้นที่ประสิทธิภาพการเรียนการสอน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การพัฒนาคณาจารย์ด้านการสอนจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านองค์กร และสังคมด้วย อันได้แก่ มหาวิทยาลัยมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อการสอนอย่างเด่นชัด หน่วยพัฒนาคณาจารย์เป็นฝ่ายให้ความรู้ ฝึกอบรมผู้สอน หน่วยเทคโนโลยี

ทางการศึกษา ศูนย์วิทยบริการเป็นแกนนำในการผลิตเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา แนะนำการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยอาคารสถานที่จัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องมือพอใช้พอเพียงและพร้อมที่จะใช้ได้ทุกเมื่อ อาจารย์ผู้สอนย่อมจะสนใจที่พัฒนาการสอนด้วยเทคโนโลยีการศึกษาเหล่านั้น (อัจฉรา วัจนาภิญโญ, 2527 อ้างถึงใน บุญเลิศ จันทร์ไลย์, 2535) และกรอส ไจแอควินต้า และเบิร์นสไตน์ (Gross, Giacquinta and Bernstein, 1971:149-180 อ้างถึงใน อภิญญา ขอหะขัน, 2537) พบว่า อุปสรรคที่ทำให้อาจารย์นำนวัตกรรมมาใช้น้อย สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศในหน่วยงานไม่เอื้ออำนวย ซึ่งได้แก่ความขัดแย้ง และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกันในระหว่างอาจารย์ด้วยกัน และการไม่เอาใจใส่ของผู้บริหารในโรงเรียน ซึ่งมีผลให้อาจารย์หมดหวัง ท้อแท้ ขาดการกระตือรือร้นที่จะนำนวัตกรรมมาใช้

องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เนื่องจากความสนใจและทัศนคติของผู้บริหารมีความสำคัญต่องานด้านพัฒนาบุคคลเป็นอย่างมาก (สุปราณี ศรีฉัตรภิมุข อ้างถึงใน เสรี เลิศสุชาตวนิช, 2531) ได้กล่าวถึงปัญหาของการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารไว้ว่า ผู้บริหารไม่เข้าใจความหมายของการฝึกอบรม บางคนคิดว่าเป็นยาวิเศษแก้ไขปัญหาได้ทุกอย่าง บางคนก็ไม่เห็นความสำคัญเสียเลย และไม่ให้การสนับสนุนเลย บางคนคิดว่าตนเองรู้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม เป็นคนสั่งการฝึกอบรมเองทุกอย่าง ปัญหาการฝึกอบรมจึงเกิดขึ้นด้วยสาเหตุนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้อจิตต์ ล้อบูรณะ (2519:137) อ้างถึงใน วิเชียร จิตทรัพย์ (2534) พบว่า การใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของอาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ จะประสบผลสำเร็จเพียงใด ขึ้นอยู่กับผู้บริหารของสถาบันต้องให้การสนับสนุน โดยมีนโยบายที่ชัดแจ้งมีงบประมาณสนับสนุนที่พอเพียง

ส่วนองค์ประกอบด้านการฝึกอบรมนั้น บุญเลิศ ไพรินทร์ (2530) ได้กล่าวว่า การจัดอบรมจะได้ผลดีเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญอันจะส่งผลต่อการเข้ารับการฝึกอบรม ดังนี้ คือ (1) หลักสูตรและเนื้อหาสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม (2) ผู้จัดการฝึกอบรมเข้าใจทฤษฎีหรือหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (3) วิทยากรฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับ

เทคนิคหรือวิธีการสอน (4) ผู้จัดการฝึกอบรมมีความพร้อมในการบริหารงานฝึกอบรม (5) มีการประเมินผลการฝึกอบรม นอกจากนี้ ประหยัด จิระวรพงศ์ (2526) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมที่มีการจัดเต็มรูปแบบนั้น จะต้องมีการตระเตรียมพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ให้พร้อม และมีความยืดหยุ่นได้พอสมควร เพื่อให้การดำเนินการฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (1) บุคคล ได้แก่ ผู้จัดการฝึกอบรม วิทยากร และผู้รับการฝึกอบรม (2) โครงการ เป็นแผนงานที่ใช้ในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ (3) วิธีการ เช่น การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มแก้ปัญหา เป็นต้น (4) หลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล (5) บรรยากาศ ได้แก่ สภาพแวดล้อมต่างๆ บรรยากาศแห่งการเรียนรู้

จากข้อมูลดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า นอกจากตัวแปรด้านสภาพของอาจารย์ผู้สอน ด้านสภาพสังคมของสถาบัน ด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสถาบันแล้ว ยังมีตัวแปรด้านการฝึกอบรม ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการยอมรับการฝึกอบรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าการฝึกอบรมนั้นเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำความรู้ใหม่ๆ ไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน ผู้วิจัยตระหนักในความสำคัญของการฝึกอบรม อันเป็นกระบวนการและองค์ประกอบอันสำคัญ ที่จะช่วยให้การฝึกอบรมอาจารย์ระดับอุดมศึกษาให้เป็นผู้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของแผนและหลักสูตรการศึกษา อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่ายังไม่เคยมีผู้วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านต่างๆ ทั้ง 5 ด้านดังที่ได้กล่าวข้างต้น ที่มีผลต่อการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา องค์ประกอบที่มีผลต่อการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งข้อค้นพบย่อมเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา นักเทคโนโลยีการศึกษา เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาการฝึกอบรมอาจารย์ในสถานอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาประชากรของชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาระดับการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมลฑล

2.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ กับองค์ประกอบด้านสภาพของอาจารย์ผู้สอน องค์ประกอบด้านสภาพสังคมของสถาบัน องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสถาบัน และองค์ประกอบด้านการฝึกอบรม

3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านสภาพของอาจารย์ผู้สอน องค์ประกอบด้านสภาพสังคมของสถาบัน องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสถาบัน และองค์ประกอบด้านการฝึกอบรมที่มีส่วนร่วมในการอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมลฑล

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา กับองค์ประกอบด้านสภาพของอาจารย์ผู้สอน องค์ประกอบด้านสภาพสังคมของมหาวิทยาลัย องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และองค์ประกอบด้านการฝึกอบรม ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมลฑล

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 10 แห่ง ในกรุงเทพมหานครและปริมลฑล ที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2540 ได้แก่

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. มหาวิทยาลัยมหิดล
5. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

6. มหาวิทยาลัยศิลปากร

7. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

8. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

9. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

10. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

3. การแบ่งอาจารย์ตามสาขาวิชา ยึดแนวทางการแบ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 4 สาขา คือ (1) สาขาสังคมศาสตร์ (2) สาขามนุษยศาสตร์ (3) สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ และ (4) สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ

4. ตัวแปรที่ศึกษาด้านองค์ประกอบครอบคลุม องค์ประกอบด้านสภาพของอาจารย์ผู้สอน องค์ประกอบด้านสภาพสังคมของมหาวิทยาลัย องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และองค์ประกอบด้านการฝึกอบรม ตามแนวคิดของ โรเจอร์

5. องค์ประกอบด้านสถานภาพของอาจารย์ผู้สอน ครอบคลุม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน ความรู้และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

6. องค์ประกอบด้านสภาพสังคมของมหาวิทยาลัย ครอบคลุม บรรยากาศทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ประสบการณ์ทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย สภาพการพัฒนาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย ความรับผิดชอบของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และะความสนใจในการศึกษาหาความรู้ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

7. องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ครอบคลุม การสนับสนุนด้านงบประมาณ การสนับสนุนด้านการศึกษาอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา การสนับสนุนด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า และการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์

8. องค์ประกอบด้านการฝึกอบรมเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ครอบคลุม บุคลากร หลักสูตรและเนื้อหา เทคนิคและวิธีการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม สภาพแวดล้อมทางการฝึกอบรม และการประเมินผล

9. การยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา ยึดหลักการยอมรับนวัตกรรม 5 ขั้นของ โรเจอร์ (Roger. 1983) (1) ขั้นการรับรู้ (2) ขั้นการจูงใจ (3) ขั้นการตัดสินใจ (4) ขั้นการนำไปใช้ (5) ขั้นการยืนยัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หมายถึง การที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัย รับรู้ว่ามีการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สนใจและต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพิ่มขึ้น ตัดสินใจทดลองเข้ารับการอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาไปใช้อย่างสม่ำเสมอ และยืนยันในการเข้ารับการอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาต่อไป

2. การฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความรู้ ความเข้าใจในด้านวิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และทักษะการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถใช้และ/หรือ ผลิตสื่อการเรียนการสอนชั้นสูงได้ด้วยตนเอง

3. องค์ประกอบ หมายถึง สภาวะทางกายภาพที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวกับสภาพของอาจารย์ผู้สอน สภาพสังคมของมหาวิทยาลัย สภาพการสนับสนุนของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และสภาพการฝึกอบรม

4. อาจารย์มหาวิทยาลัย หมายถึง ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร และปริมลฑล

5. ความสนใจในการศึกษาหาความรู้ของอาจารย์ หมายถึง การแสดงออก หรือการปฏิบัติของอาจารย์ที่แสดงถึงการแสวงหาความรู้ ข้อมูล และข่าวสารที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน และเพิ่มพูนความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างกว้างขวาง

6. การพัฒนาคณาจารย์ หมายถึง การจัดกิจกรรมทั้งหลายทั้งปวงระหว่างปฏิบัติงานให้แก่อาจารย์โดยเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติ และเทคนิคในการสอนและการทำงานในสถาบันอุดมศึกษา

7. บุคลากร หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม ซึ่งได้แก่ ผู้จัดการฝึกอบรม วิทยากร และผู้เข้ารับการฝึกอบรม

8. สถานภาพของอาจารย์ผู้สอน หมายถึง ลักษณะต่างๆ ของอาจารย์ผู้สอนซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่สังกัด ประสบการณ์ในการสอน ความสนใจในการศึกษาหาความรู้ของอาจารย์ ความรู้และประสบการณ์ด้านการผลิต และใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

9. สภาพสังคมของมหาวิยาลัย หมายถึง สภาพทั่วไปของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ความสนใจในการศึกษาหาความรู้ด้านเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษาของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย สภาพความต้องการในการพัฒนาคณาจารย์ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และสภาพปัญหาในการพัฒนาคณาจารย์

10. การสนับสนุนของผู้บริหารมหาวิทยาลัย หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย การมีแผนสนับสนุนการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา การสนับสนุนด้านงบประมาณ การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ การสนันสนุนด้านการศึกษาอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และการสนับสนุนด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า

<u>ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ</u>

1. ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร และปริมลฑล

2. เป็นแนวทางในการดำเนินงานแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงองค์ประกอบที่จำเป็น เพื่อให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามากยิ่งขึ้น

3. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยทางด้านองค์ประกอบที่มีผลต่อการยอมรับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาต่อไป

4. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นหลักในการกำหนดข้อเสนอแนะ และแนวทางปฏิบัติแก่ผู้บริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย และบุคลากรฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและส่งเสริมการฝึกอบรมในมหาวิทยาลัยต่อไป